

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความเข้มแข็งในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Design) โดยช่วงแรกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาสภาพความเข้มแข็งในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้บริหารโรงเรียนในฝันเขตภาคตะวันออก 6 โรงเรียน โดยใช้แบบสอบถามถามระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จ ในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นเกณฑ์เป้าหมาย ช่วงที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ตามแนวทางของ เคมมิส และแม็คแท็กการ์ด (Kemmis & McTaggart, 1988) ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนของการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ผู้ให้ข้อมูลหลักในการดำเนินการพัฒนารูปแบบ
4. สถานที่ศึกษา
5. เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย
6. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
7. การเก็บรวบรวมข้อมูล
8. กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
9. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ
10. การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
11. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนของการวิจัย

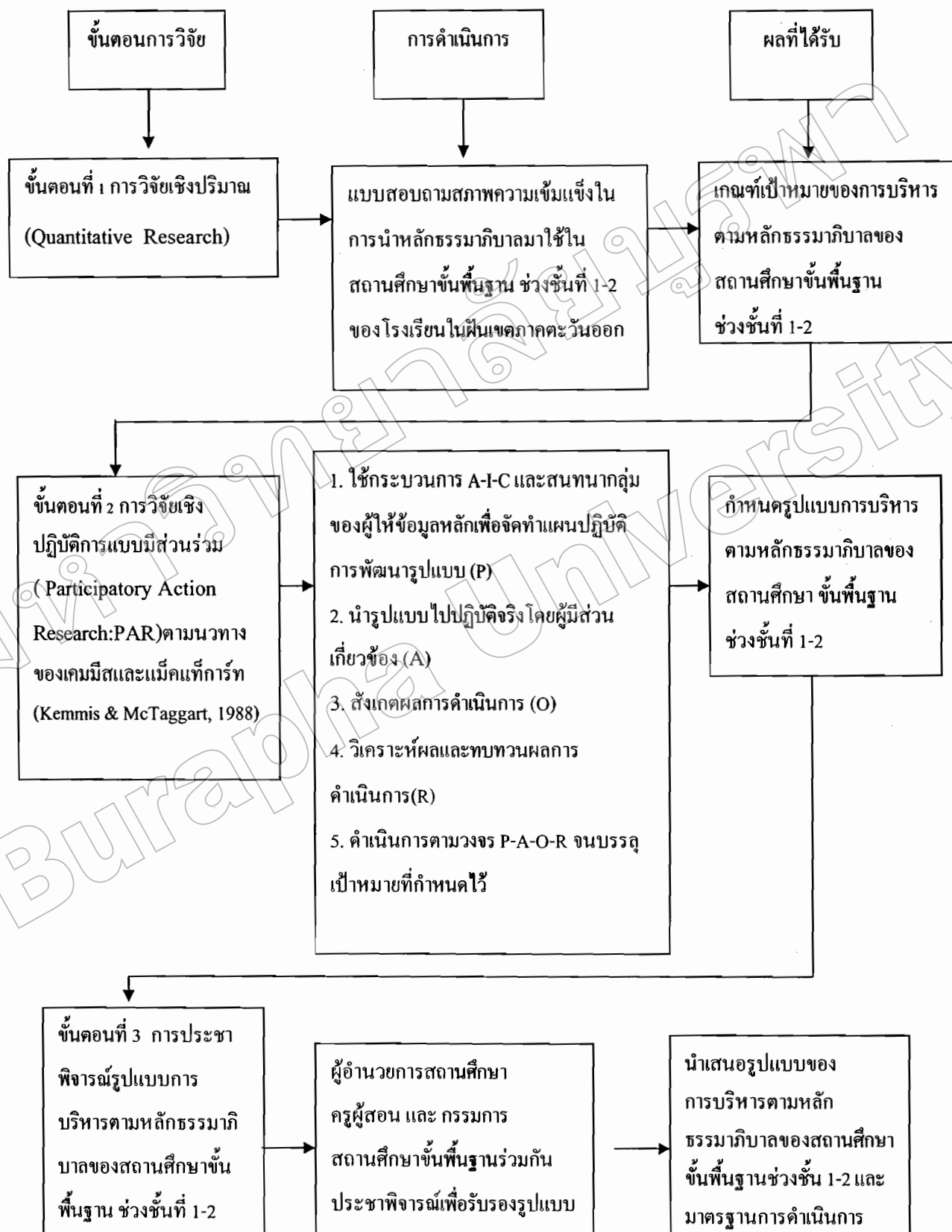
ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Design) มีขั้นตอนในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยศึกษาและสำรวจสภาพความเข้มแข็งในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ของโรงเรียนในฝันเขตภาคตะวันออก จำนวน 6 โรงเรียน เพื่อกำหนดเป็นเกณฑ์เป้าหมายของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นแนวทางในการทำ A-I-C และสนทนากลุ่มเพื่อร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2
2. ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการเพื่อพัฒนารูปแบบของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) คือวงจรของการปฏิบัติการประกอบด้วย การวางแผน (P) การดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ (A) การสังเกตผลการดำเนินการ (O) และการสรุปทบทวนผลการดำเนินการเพื่อนำไปปรับปรุงแผนการดำเนินการในวงจรรอบต่อไป (R)
3. เก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการสังเกต วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิธีการบันทึก เป็นต้น
4. วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแผนปฏิบัติการในรอบต่อไป โดยดำเนินการเป็นวงจรการพัฒนาจนกว่าจะเกิดการพัฒนาอย่างเห็นได้ชัดและเปรียบเทียบผลที่ได้รับกับเกณฑ์เป้าหมายที่ได้จากข้อมูลโรงเรียนในฝัน
5. สรุปผลการดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2
6. รับรองรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำประชาพิจารณ์เพื่อรับรองรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 โดยผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการรับรองในขั้นตอนที่ 2 สรุปรายงานให้อำเภอการศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 64 คน ร่วมกันประชาพิจารณ์รับรองรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 เพื่อได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ที่เป็นมาตรฐาน และมีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาขั้นตอนการวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงในภาพที่ 6

ภาพที่ 6 ขั้นตอนการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในฝันเขตภาคตะวันออก ช่วงชั้นที่ 1-2 ที่ผ่านการประเมินให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ประกอบด้วย 8 จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา นครนายก ปราจีนบุรี สระแก้ว ระยอง จันทบุรี และจังหวัดตราด จำนวน 38 โรงเรียน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ บุคคลจำนวน 57 คน ของโรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (ศุภพิพัฒน์รังสรรค์) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้สอน จำนวน 38 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ได้จากการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในฝันเขตภาคตะวันออก ช่วงชั้นที่ 1-2 จำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนละ 10 คน จังหวัดละ 1 โรงเรียน ประกอบด้วยจังหวัดชลบุรี ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว ระยอง และจังหวัดตราด โดยใช้คุณสมบัติในการคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินให้เป็นโรงเรียนต้นแบบ 1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน ที่จัดการศึกษาระดับช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. มีความสะดวกในการเก็บข้อมูล

3. มีสภาพบริบทที่ใกล้เคียงกับโรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (ศุภพิพัฒน์รังสรรค์) สำหรับ 6 โรงเรียน ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างมีรายชื่อ ดังนี้

- โรงเรียนบ้านบึง (อานาจอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1
- โรงเรียนวัดเสม็ดเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2
- โรงเรียนอนุบาลประจันตคาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปราจีนบุรี
- โรงเรียนบ้านหนองเตียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1
- โรงเรียนวัดหนองพะวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1
- โรงเรียนบ้านอ่างกะปอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษตราด

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ได้แก่ บุคคล จำนวน 48 คน ของโรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (ศุภพิพัฒน์รังสรรค์) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครูผู้สอน จำนวน 38 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการดำเนินการพัฒนารูปแบบ

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) มีทั้งสิ้น 16 คน ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (สุกพิพัฒน์รังสรรค์) จำนวน 3 คน ครูผู้สอนโรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (สุกพิพัฒน์รังสรรค์) จำนวน 10 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (สุกพิพัฒน์รังสรรค์) จำนวน 3 คน โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

สถานที่ศึกษา

สนามในการดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกสถานที่ศึกษาคือ โรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (สุกพิพัฒน์รังสรรค์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 การเลือกสถานที่ศึกษาครั้งนี้เลือกแบบเจาะจงตามลักษณะที่สอดคล้องกับประเด็นการวิจัย เนื่องจากผู้วิจัยมีความรู้และเข้าใจปรากฏการณ์ในพื้นที่ที่ศึกษาเป็นอย่างดี และได้รับความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเรื่องนี้ ตลอดจนสะดวกในการประสานงานและติดตามผลการวิจัย นอกจากนี้ โรงเรียนมีนโยบายในการพัฒนาโรงเรียนโดยใช้การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยการได้รับคัดเลือกเข้าร่วมโครงการโรงเรียนในฝันรุ่นที่ 2 (โรงเรียนดีใกล้บ้าน) และโรงเรียนผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อรองรับการกระจายอำนาจทางการศึกษาประเภท 1 ซึ่งเป็นโครงการที่เน้นการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนธรรมาภิบาลและโรงเรียนนิติบุคคล ดังนั้นจึงมีความเหมาะสมกับการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Design) โดยช่วงแรกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และช่วงที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ซึ่งมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้เครื่องมือในการศึกษาคือแบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ซึ่งลักษณะของเครื่องมือจะครอบคลุมภารกิจการบริหารงานโรงเรียน 4 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป

ซึ่งในแต่ละงานจะสอบถามระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จควบคู่กันไปของการนำหลัก
 ธรรมาภิบาล 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม
 หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มาใช้ในการบริหารโรงเรียน

ลักษณะของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ
 สถานภาพ และข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติ
 และระดับความสำเร็จในการนำการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน
 ช่วงชั้นที่ 1-2 ในด้านหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม
 หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)
 แบ่งออกเป็น 5 ระดับ จำนวน 97 ข้อ และตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นและ
 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
 (Participatory Action Research: PAR) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ
 สถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 มีเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยนับเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดเพราะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็น
 การสัมผัสกับคนโดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เตรียมตัวก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล เนื่องจากผู้วิจัยคือ
 ผู้ที่เก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง โดยผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมให้กับตนเอง
 ดังนี้

1.1 การศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการบริหารตาม
 หลัก ธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ทางทฤษฎีที่จะนำมาเป็นข้อมูล
 ในการวิเคราะห์และสังเคราะห์กำหนดเป็นกรอบแนวคิดรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

1.2 ศึกษาแนวคิดด้านการบริหารงานสถานศึกษาขึ้นพื้นฐานที่ประกอบด้วย 4 งาน
 หลัก ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารบุคคล และงานบริหารทั่วไป แนวคิดใน
 การบริหารโรงเรียนนิติบุคคลและแนวคิดการบริหาร โรงเรียนในฝัน

1.3 ศึกษาเกี่ยวกับระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Design) โดย
 ช่วงแรกเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Qualitative Research) และช่วงที่สองเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ
 (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action
 Research: PAR) ตามแนวคิดของเคมมีส และแม็คแท็กการ์ด (Kemmis & McTaggart, 1988)
 ที่ประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การกระทำ (Action) การสังเกตผล (Observation)
 การสะท้อน (Reflection) ร่วมกับการศึกษาดำรง เอกสารและงานวิจัยเชิงปริมาณ งานวิจัย

เชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย

2. ผู้ช่วยผู้วิจัย ผู้ช่วยผู้วิจัยถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมอีกบุคคลหนึ่ง โดยผู้ช่วยวิจัยต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการสัมภาษณ์ และการเก็บรวบรวมข้อมูล การทำการจดบันทึกขณะสนทนาซึ่งในการการวิจัยครั้งนี้ใช้ผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 2 คน

3. อุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งอุปกรณ์ประกอบด้วยรายการ ดังนี้

3.1 เครื่องบันทึกเสียงเพื่อใช้ในการอัดเสียงขณะสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) และการจัดทำแผนปฏิบัติการการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและการกำหนดรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยละเอียด เพราะเครื่องอัดเสียงเป็นอุปกรณ์บันทึกข้อมูลที่ี้สามารถเก็บรายละเอียดได้ทุกคำพูด และจะเป็นประโยชน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในกรณีที่มีความผิดพลาดจากการจดบันทึกข้อมูลเพียงอย่างเดียว ช่วยให้ผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ การแปลความหมายข้อมูลและหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีได้ในภายหลัง

3.2 กล้องถ่ายภาพดิจิทัล ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่มีประโยชน์ในการเก็บข้อมูล บรรยากาศในการประชุมหรือสภาพแวดล้อมและขั้นตอนในกระบวนการดำเนินการวิจัย

3.3 อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมกลุ่มและอุปกรณ์ในการนำเสนอข้อมูลสาธารณะ เช่น อุปกรณ์เครื่องเขียน กระดานไวท์บอร์ด เพื่อประโยชน์ต่อการเขียนข้อคิดเห็นต่าง ๆ ของกลุ่ม ในขณะที่วิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ วิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์ของสถานศึกษา และจัดทำแผนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

3.4 อุปกรณ์ช่วยในการจดบันทึก ประกอบด้วยอุปกรณ์เครื่องเขียน สมุดจด เพื่อใช้บันทึกข้อมูลขณะสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการจัดทำแผนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้ประโยชน์ในการบันทึกคำพูดและบรรยากาศการประชุม และพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบในการถอดเทป และการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง ที่ใช้สำหรับการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบความต้องการของสถานศึกษาที่เป็นพื้นที่ที่ศึกษาโดยเป็นกรอบการสัมภาษณ์แบบกว้าง ๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วยข้อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละขั้นตอน การขออนุญาตบันทึกเสียงและวิธีทัศนในขณะทำการวิเคราะห์ปัญหาและ ความต้องการ ทำแผนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลที่ี้ได้จาก

กลุ่มตัวอย่างเป็นความลับ ไม่นำมาเปิดเผย แต่จะวิเคราะห์ข้อมูลเป็นภาพรวม และจะทำลายเอกสารรวมทั้งข้อมูลทั้งหมดที่ได้หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมาย และสรุป

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษารายละเอียด และดำเนินการ ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ มีลักษณะและขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้
ลักษณะของเครื่องมือ

แบบสอบถามเพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จในการนำหลัก
ธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ลักษณะเครื่องมือแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ
ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check Lists)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จในการนำหลัก
ธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งคำถามครอบคลุมกรอบความคิดในการวิจัย 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม
หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า
มี 5 ระดับ คือพฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติหรือที่ได้รับความสำเร็จตรงกับสภาพที่เป็นจริง
มากที่สุด พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติหรือที่ได้รับความสำเร็จตรงกับสภาพที่เป็นจริงมาก
พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติหรือที่ได้รับความสำเร็จตรงกับสภาพที่เป็นจริงปานกลาง
พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติหรือที่ได้รับความสำเร็จตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อยและ
พฤติกรรมหรือกิจกรรมที่ได้ปฏิบัติหรือที่ได้รับความสำเร็จตรงกับสภาพที่เป็นจริงน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด (Open Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น
ข้อเสนอแนะที่นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้วเกี่ยวกับระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จ
ในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ในการสร้างแบบสอบถามครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร บทความและรายงานการวิจัยเป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับทฤษฎีแนวคิดและหลักการบริหารโรงเรียนในฝัน โดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร
2. นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม

3. นำเสนอร่างแบบสอบถามไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการควบคุมคุณภาพนิพนธ์
ทำการตรวจสอบ เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุมตรงสภาพ เป็นการหาความเที่ยงตรงของ
แบบสอบถาม ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย

3.1 ดร.สุรัตน์ ไชยชมภู	อาจารย์พิเศษ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยบูรพา
3.2 รศ.ดร.ไพรัตน์ วงษ์นาม	รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาวิจัย
และจิตวิทยาประยุกต์
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3.3 ผศ.ดร.สิทธิพร นิยมศรีสมศักดิ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำศูนย์นวัตกรรม
การบริหารและผู้นำทางการศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
3.4 ดร.นิวัฒน์ น้อยมณี	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ฉะเชิงเทรา เขต 1
3.5 ดร.ปิติชาย ดันปิติ	ผู้อำนวยการ โรงเรียนคลองบางปลิ
งัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
สมุทรปราการ เขต 1

4. นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ แก้ไขจากผู้ทรงคุณวุฒิและคณะกรรมการ
ควบคุมคุณภาพนิพนธ์ พิจารณาอีกครั้งแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try - Out) กับผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน
และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 30 คน ของโรงเรียนอนุบาลพนัสศึกษาลัย สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลบุรี เขต 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability)
โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990, p. 161) ผล
ปรากฏว่าแบบสอบถามระดับการปฏิบัติมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.994 และแบบสอบถามระดับ
ความสำเร็จมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.988 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นสูงผ่านเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงได้นำไปใช้
เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

เครื่องมือสำหรับใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบ
กึ่งมีโครงสร้างการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ช่วงชั้นที่ 1-2 ซึ่งได้ผ่านการแก้ไขและเห็นชอบจากประธาน และคณะกรรมการควบคุมการทำ
คุณภาพนิพนธ์ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ดังมีรายชื่อ ดังนี้

1. ดร.สุวิทย์ มูลคำ	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 1

2. คร.นงลักษณ์ เรือนทอง ผู้อำนวยการโรงเรียนบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) สมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 1
3. คร.เตือนใจ รักษาพงศ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดศรีอุปการาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1
4. คร.ขรรค์ชัย อ่อนมี ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพะเยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 1
5. คร.สายสมร ศักดิ์คำดวง รองผู้อำนวยการโรงเรียนหนองเรือวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ ดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลพนัสพิทยาลย์ สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 เพื่อทดลองใช้ (Try-Out) เครื่องมือในการวิจัยและผู้อำนวยการโรงเรียนของโรงเรียนในฝันเขตภาคตะวันออก จำนวน 6 โรงเรียน ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้
 2. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จ ในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ของโรงเรียนอนุบาลพนัสพิทยาลย์ เพื่อทดลองใช้ (Try-Out) แบบสอบถาม ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วยตัวเอง
 3. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จ ในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ของโรงเรียนในฝันเขตภาคตะวันออก 6 โรงเรียน ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง
- การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (ศุภพัฒน์รังสรรค์) ที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

2. ใช้เทคนิค A - I - C ในกระบวนการประชุมที่มีวิธีการหรือขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมได้มีการสื่อสาร แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งจะทำให้เกิดความเข้าใจถึงสภาพปัญหา ข้อจำกัด ความต้องการและศักยภาพของผู้เกี่ยวข้องต่าง ๆ เป็นกระบวนการที่ประชุมมีการระดมพลังสมอง เพื่อแก้ไขปัญหาและแนวทางในการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีวิธีการของ A - I - C เป็นการเชิญคนที่จะร่วมกันทำงานทั้งหมดมาเข้าประชุมเชิงปฏิบัติการ

3. การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-Depth Interview) เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล กิจกรรมในการมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่าง และบทบาทของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ

4. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant as Observation) โดยการเข้าร่วมในกิจกรรมและเปิดเผยเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ด้านการวิจัยของตนเอง

5. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เนื่องจากการศึกษารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 นอกจากจะเป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และข้อมูลที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ แล้ว จำเป็นที่ผู้วิจัยต้องศึกษาความคิด และความเข้าใจในทัศนคติร่วมกันหรือแตกต่างกันในกลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มด้วยวิธีการจัดกลุ่มสนทนา (Focus Group Discussion) ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการศึกษาข้อมูลตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เป็นพลวัตของกลุ่ม (Group Dynamic) จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้แต่ละคนในกลุ่มแสดงความคิดเห็นและทัศนะของตนออกมาอย่างเปิดเผยและจริงใจ โดยผู้ที่เข้าร่วมกลุ่มนี้มีคุณลักษณะพื้นฐานที่คล้ายคลึงกัน (Homogeneous) ในส่วนที่จะมีผลต่อความเห็นหรือทัศนะที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะศึกษา เพื่อให้เข้าร่วมกลุ่มสนทนามีผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) เป็นผู้จุดประเด็นการสนทนา และกระตุ้นให้ผู้ร่วมสนทนาโดยพูดคุยกันให้หัวข้อที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ล่วงหน้า โดยที่ผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามที่ใช้ในการดำเนินการจัดกลุ่มสนทนาในลักษณะของแนวคำถามที่ถามถึงความรู้สึก ฐานความคิด การตัดสินใจ การใช้เหตุผล แรงจูงใจหรือสถานการณ์ต่าง ๆ โดยความคิดเห็นของคน ๆ หนึ่งในกลุ่ม อาจจะกระตุ้นให้คนอื่น ๆ ในกลุ่มพูดและแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา เพราะการจัดกลุ่มสนทนาเป็นการใช้หลักการปฏิสัมพันธ์ในกลุ่ม (Group Interaction) เป็นเครื่องมือให้ได้มาซึ่งข้อมูลและคำตอบซึ่งไม่อาจหาได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยกลุ่มที่ผู้วิจัยจะจงในการสนทนากลุ่มคือ รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในการจัดกลุ่มสนทนาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้ คือ

1. การเตรียมการก่อนการจัดกลุ่มสนทนา

1.1 การกำหนดหัวข้อประเด็นและแนวคำถามที่จะใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยได้กำหนดหัวข้อ ประเด็น และแนวคำถามจากวัตถุประสงค์ในการวิจัย และปัญหาในการวิจัยออกมาเป็นร่างแนวคำถามย่อย แล้วนำแนวคำถามย่อยที่ร่างไว้มาเรียบเรียงเป็นข้อคำถาม จัดลำดับและผูกเรื่องราว เพื่อนำการสนทนาให้เป็นขั้นตอน และจัดลำดับความคิดเห็นให้เป็นหมวดหมู่หรือหัวข้อใหญ่

1.2 การเตรียมบุคลากรในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยได้เตรียมบุคลากรในการร่วมกันจัดกลุ่มสนทนา ดังนี้

1.2.1 ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) คือ ผู้ถามคำถาม และกำกับการสนทนาให้เป็นไปตามแนวทางของข้อที่จะศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนตรงกับประเด็นที่จะศึกษาและละเอียดที่สุดในเวลาที่กำหนด ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนาในการจัดกลุ่มสนทนาด้วยตนเอง เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้ที่ได้ศึกษาแนวคิดการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 จนเข้าใจปัญหาและแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา พร้อมทั้งสามารถวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ เพื่อเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลนั้นกับข้อมูลอื่นที่ได้รับคำตอบมาก่อน เพราะแนวคำถามที่ตั้งไว้จะเป็นกรอบของคำถาม ส่วนการถามคำถามในสถานการณ์ของการจัดกลุ่มสนทนา ผู้ดำเนินการสนทนาจะเป็นผู้แยกประเด็นคำถามให้เป็นรายละเอียดที่ชัดเจนและสร้างความต่อเนื่องในการสนทนากลุ่ม รวมทั้งสร้างบรรยากาศการสนทนากลุ่มให้เป็นกันเองไม่ตึงเครียด เพื่อให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มรู้สึกเป็นอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น และร่วมในการสนทนากลุ่มด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะทำให้ผู้ร่วมสนทนากลุ่มเข้าใจและสามารถตอบคำถามได้อย่างตรงประเด็น

1.2.2 ผู้จดบันทึกคำสนทนา (Note-Taker) คือ ผู้ทำหน้าที่จดคำพูดทุกคำพูดในการสนทนากลุ่มให้ได้มากที่สุด รวมทั้งจดกิริยาท่าทางของสมาชิกผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนา เพราะในการจัดกลุ่มสนทนาบางคนนิ่งเฉย ไม่แสดงความคิดเห็น แต่ก็รับฟังความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มรายอื่น และแสดงท่าทีเห็นด้วย ชื่นชม หรือไม่เห็นด้วยด้วยท่าทางกั๊กกั๊กหรืออึดอัด โดยการแสดงออกทางแวตตาหรือท่าทาง เช่น การพยักหน้า การส่ายหน้า การเฉยเมย การแสดงออกความคิดเห็นของสมาชิกบางคน ซึ่งผู้จดบันทึกคำสนทนาจะสังเกตและบันทึกสิ่งเหล่านี้ไว้ เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในอันที่จะนำมาใช้ประกอบการศึกษาถึงบรรยากาศของการจัดกลุ่มสนทนาในแต่ละครั้ง เพื่อเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำพูดและท่าทางของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม นอกจากนั้นผู้จดบันทึกคำสนทนาต้องทำหน้าที่ช่วยผู้ดำเนินการสนทนา โดยเป็นผู้คอยเตือน

ผู้ดำเนินการสนทนาให้ถามบางคำถามที่ละเอียดหรือลึกลับเกินไป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ช่วยวิจัยที่มีประสบการณ์ในการเป็นผู้จัดบันทึกคำสนทนากลุ่มและเคยทำงานภาคสนามมาแล้ว จำนวน 1 คน เป็นผู้จัดบันทึกคำสนทนากลุ่ม

1.2.3 เจ้าหน้าที่บริการทั่วไป (Provider) เป็นผู้คอยกันไม่ให้ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดกลุ่มสนทนาให้ออกไปจากสถานที่ที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา รวมทั้งทำหน้าที่ที่บริการเอื้ออำนวยเพิ่มความสะดวกแก่ผู้ที่อยู่ในกลุ่มสนทนา โดยการบริการน้ำดื่ม กาแฟ บันทึกรวบรวมบันทึกเทป เปลี่ยนเทป ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้ช่วยผู้วิจัยที่มีประสบการณ์ในการเป็นเจ้าหน้าที่บริการทั่วไปในการจัดกลุ่มสนทนา และเคยทำงานภาคสนามมาแล้ว จำนวน 1 คน เป็นผู้ให้บริการทั่วไป

1.3 การเตรียมอุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลในการจัดกลุ่มสนทนา อุปกรณ์ในการรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ เทปบันทึกเสียง และมีการบันทึกวิธีทัศน เพราะในการจัดกลุ่มสนทนานั้นตลอดเวลาของการสนทนาจะมีการถกประเด็นปัญหา มีการโต้แย้งเป็นกระแสดความคิดเห็นที่สวนกันไปมา หลายเสียงหลายความคิดเห็น บางครั้งการพูดกันหลายคน หรือมีการถกเถียงโต้ตอบกันรวดเร็ว ซึ่งผู้จัดบันทึกคำสนทนาจะบันทึกไม่ทัน จึงต้องบันทึกเสียงเอาไว้ เพราะคำตอบที่เป็นกระแสโต้แย้งหรือการถกประเด็นกันด้วยเหตุผล และการแสดงความคิดเห็นสอดคล้องเห็นด้วยหรือโต้แย้งเป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้ได้ข้อมูลจากการจัดกลุ่มสนทนาที่มีการแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย เทปบันทึกเสียงและวิธีทัศนจึงจะเป็นอุปกรณ์บันทึกข้อมูลที่ดีที่สุดที่สามารถเห็นรายละเอียดและข้อคำตอบได้ดีที่สุด ซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์ ตีความ และหาข้อสรุปเชิงทฤษฎีในภายหลัง ซึ่งเป็นประโยชน์ในการป้องกันการผิดพลาดในการบันทึกข้อมูล อย่างไรก็ตาม ในการจัดกลุ่มสนทนาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องบันทึกเสียงและวิธีทัศนให้อยู่ในสภาพพร้อมสมบูรณ์ พร้อมทั้งใช้บันทึกเสียงการจัดกลุ่มสนทนาเพื่อให้เกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

2. สถานที่จัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยเลือกสถานที่ที่จัดกลุ่มสนทนาที่สะดวกสำหรับสมาชิกทุกคนมากที่สุดและเป็นพื้นที่ที่สมาชิกกลุ่มคุ้นเคย บรรยากาศเงียบสงบ อากาศถ่ายเทได้ดี ไม่มีเสียงรบกวน แดดไม่ร้อน ไม่มีแมลงรบกวนและสามารถกันผู้ที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ออกไปจากสนามที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนาได้ ในการจัดกลุ่มสนทนาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ห้องประชุมชั้น 1 อาคาร 50 ปี สยามกลการของโรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (ศุภพิพัฒน์รังสรรค์)

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยใช้เวลาในการจัดกลุ่มสนทนาประมาณ

2 ชั่วโมง ในช่วงเวลาประมาณ 9 ถึง 11 นาฬิกา เป็นช่วงเวลาที่สมาชิกทุกคนในแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นว่าเหมาะสมที่สุด ทำให้ผู้ให้ข้อมูลหลักตั้งใจสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกระตือรือร้น

4. การกำหนดบุคคลที่เข้าร่วมการสนทนาในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งการสนทนากลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

4.1 กลุ่มรองผู้อำนวยการโรงเรียน

4.2 กลุ่มครูผู้สอน

4.3 กลุ่มกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยการเลือกผู้ร่วมสนทนากลุ่มนี้ ผู้วิจัยได้เลือกผู้ร่วมกลุ่มสนทนาที่มีคุณลักษณะตามกลุ่มที่ผู้วิจัยกำหนดและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยการพิจารณาผู้ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ดีที่สุด เช่น เป็นผู้มีความกระตือรือร้นที่จะมาร่วมกลุ่มสนทนา กล้าแสดงความคิดเห็น

5. ขั้นตอนการดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา ในการจัดกลุ่มสนทนาในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการตามรายละเอียด ดังนี้

5.1 การนัดหมายสมาชิกกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยแจ้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ให้ผู้รับเชิญมาร่วมการจัดกลุ่มสนทนาทราบ โดยย้ำเรื่องการเข้าร่วมประชุมตรงตามเวลาและเข้าร่วมประชุมที่สถานศึกษาได้นัดหมาย

5.2 การเตรียมสถานที่จัดกลุ่มสนทนา ผู้วิจัยเตรียมสถานที่สำหรับการจัดกลุ่มสนทนาให้เรียบร้อยก่อนการจัดกลุ่มสนทนา พร้อมทั้งจัดเตรียมเครื่องบันทึกเสียงและวัสดุอุปกรณ์และบุคลากรที่จะช่วยอำนวยความสะดวกให้พร้อมที่สุด ก่อนที่ผู้ร่วมกลุ่มสนทนาจะเดินทางมาถึง

5.3 การดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา เมื่อสมาชิกที่มาร่วมกลุ่มสนทนาที่นัดหมายกันไว้แล้ว เดินทางมาถึงสถานที่ผู้ดำเนินการสนทนา คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยที่ทำหน้าที่จดบันทึกคำสนทนาและเจ้าหน้าที่บริการทั่วไป ได้ร่วมกันต้อนรับผู้ร่วมกลุ่มสนทนาและเชิญมานั่งในสถานที่ที่จัดไว้ พุดคุยสนทนากันถึงเรื่องทั่วไปในชุมชนและสถานศึกษา เพื่อสมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นกันเองและไว้วางใจผู้วิจัย เมื่อถึงเวลาที่กำหนดและสมาชิกครบแล้ว จึงเริ่มการจัดกลุ่มสนทนา โดยผู้วิจัยได้แนะนำตนเองในฐานะผู้ดำเนินการจัดกลุ่มสนทนา และแนะนำผู้ช่วยนักวิจัยประกอบด้วยผู้จัดบันทึกการสนทนากลุ่มและผู้ให้บริการทั่วไป แล้วอธิบายจุดมุ่งหมายของการจัดกลุ่มสนทนาและบอกให้ทราบว่ามีการบันทึกเสียงการสนทนาและจดบันทึกคำสนทนาตลอดการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อสามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์โดยไม่บอกชื่อที่อยู่ของผู้แสดงความคิดเห็น แล้วเกริ่นนำด้วยคำถามสร้างความเป็นกันเองและสร้างความคุ้นเคย ผู้วิจัยจึงเริ่มนำการสนทนากลุ่มให้เกิดการสนทนาแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยการหลีกเลี่ยงการซักถามเป็นรายบุคคล

นอกจากจะต้องการคำตอบที่ต่อเนื่องกัน เพื่อให้ได้รายละเอียดเชิงเหตุผลออกมา โดยผู้วิจัยได้พยายามสร้างบรรยากาศการสนทนาให้เป็นไปตามธรรมชาติ เว้นจังหวะการถามและเปิดประเด็นคำถามให้เหมาะสม พร้อมทั้งควบคุมให้สามารถถามคำถามตามแนวคำถาม (Interview Guide) โดยผู้วิจัยต้องพยายามทำให้ผู้ร่วมกลุ่มสนทนาเต็มใจร่วมกลุ่มสนทนาตลอดเวลาตามแนวในการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมมากที่สุด เมื่อการจัดกลุ่มสนทนาสิ้นสุดลง ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยได้แสดงความขอบคุณผู้ร่วมกลุ่มสนทนาด้วยการรับประทานอาหารร่วมกัน และสรุปผลการจัดกลุ่มสนทนาเพื่อให้ผู้เข้าร่วมกลุ่มสนทนาทราบ

กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

การเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ในวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งประกอบด้วย กลุ่มรองผู้อำนวยการโรงเรียน 3 คน ครูผู้สอน 10 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3 คน ได้ร่วมกันทำ A-I-C และสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาเบื้องต้นและสภาพความเข้มแข็งเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (สุภาพพัฒนรังสรรค์) โดยใช้แบบสอบถามชุดเดียวกับที่ใช้สอบถามโรงเรียนในพื้นที่ภาคตะวันออก จำนวน 6 โรงเรียน แล้วนำไปเปรียบเทียบกับสภาพความเข้มแข็งของโรงเรียนในพื้นที่ภาคตะวันออกเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (สุภาพพัฒนรังสรรค์) ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดจากโรงเรียนในพื้นที่ภาคตะวันออก 6 โรงเรียน และผู้วิจัยได้แจ้งรายละเอียดวัตถุประสงค์ของการวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Design) ที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและการบริหารโรงเรียนในพื้นที่ให้กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ทราบ นอกจากนี้ขอขอบข่ายการบริหารโรงเรียนนิติบุคคล ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล รวมทั้งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านระดับการปฏิบัติ และระดับความสำเร็จของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนในพื้นที่ภาคตะวันออกทั้ง 6 โรงเรียน เพื่อนำมาสร้างเป็นแนวคำถาม ในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในบริบทของสนามที่ศึกษา

**การดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 รอบที่ 1**

ในวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ดำเนินการทำ A-I-C และสนทนากลุ่ม เพื่อวางแผนการพัฒนาในครั้งนี้ โดยร่วมกันกำหนดโครงการ กิจกรรม ตัวชี้วัดความสำเร็จที่จะต้องปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามระหว่างระดับการปฏิบัติและระดับความสำเร็จของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในฝันเขตภาคตะวันออกที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 6 โรงเรียน กับโรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (ศุภพัฒนรังสรรค์) แล้วนำข้อมูลที่ต้องการพัฒนามาจัดลำดับความสำคัญเพื่อจัดทำโครงการ กิจกรรมที่ต้องพัฒนา พร้อมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนา โดยกำหนดโครงการหลักที่ต้องดำเนินการพัฒนาตามลำดับ ดังนี้

**ตารางที่ 3 โครงการหลักในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา
ขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2**

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	เป้าหมายการพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล	
		จุดเน้นของหลักธรรมาภิบาล	แนวทางการดำเนินการเบื้องต้น
1	โครงการพัฒนาระบบงบประมาณ	หลักความโปร่งใส	1. การสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้จ่ายงบประมาณ 2. การจัดทำงบประมาณของโรงเรียนและปฏิบัติตามแผนงบประมาณอย่างเคร่งครัด 3. การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างถูกต้องตามระเบียบด้วยความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ 4. การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ 5. การอบรมพัฒนาเจ้าหน้าที่การเงินและพัสดุของโรงเรียน

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	เป้าหมายการพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล	
		จุดเน้นของหลัก ธรรมาภิบาล	แนวทางการดำเนินการเบื้องต้น
2	โครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	หลักความโปร่งใส	1. การสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากร ในโรงเรียนเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน 2. การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการพัฒนาคุณภาพภายในโรงเรียนตามมาตรฐาน 3. การจัดทำรายงานประจำปีการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน (SAR) ต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน
3	โครงการพัฒนาคู่มืออาชีพ	หลักนิติธรรม	1. การสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากร ในโรงเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มืออาชีพ 2. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนเข้ารับการอบรมประชุม สัมมนา ในด้านการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้เทคโนโลยีสื่อวัตกรรมและคอมพิวเตอร์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับนักเรียน
4	โครงการพัฒนาระบบ ICT เพื่อการบริหารและการจัดการเรียนรู้	หลักนิติธรรม	1. การสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากร ในการพัฒนาระบบ ICT เพื่อการบริหารและการจัดการเรียนรู้ 2. การพัฒนาระบบข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียนโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป 3. ครูผู้สอนและนักเรียนค้นคว้าหาความรู้โดยใช้อินเทอร์เน็ต 4. ครูผู้สอนนำระบบ ICT มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	เป้าหมายการพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล	
		จุดเน้นของหลัก ธรรมาภิบาล	แนวทางการดำเนินการเบื้องต้น
5	โครงการนิเทศ ภายใน	หลักนิติธรรม	1. การสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับการนิเทศภายใน โรงเรียน 2. แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียน 3. ดำเนินการนิเทศภายในตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง 4. ประเมินผลการนิเทศภายใน โรงเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง
6	โครงการ เสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรมและ จรรยาบรรณครู	หลักคุณธรรม	1. การสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัย คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณครู 2. การส่งเสริมสนับสนุนผู้อำนวยการสถานศึกษาและ ครูผู้สอนเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและ จรรยาบรรณวิชาชีพ 3. การจัดกิจกรรมยกย่องชมเชยผู้อำนวยการสถานศึกษาและ ครูผู้สอนที่ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี
7	โครงการ ประหยัด พลังงาน	หลักความคุ้มค่า	1. การสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับการประหยัดพลังงาน 2. การกำหนดมาตรการในการประหยัดค่าสาธารณูปโภค ในโรงเรียน 3. การจัดอบรมครูผู้สอนและนักเรียนเพื่อสร้างจิตสำนึกใน การประหยัดพลังงานและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม 4. จัดกิจกรรมรณรงค์ในการประหยัดพลังงานและการลด ภาวะโลกร้อน 5. การจัดสภาพภูมิทัศน์ใน โรงเรียนให้ร่มรื่น สวยงาม อบอุ่นและปลอดภัยโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ลำดับที่	ชื่อโครงการ	เป้าหมายการพัฒนาตามหลักธรรมาภิบาล	
		จุดเน้นของหลัก ธรรมาภิบาล	แนวทางการดำเนินการเบื้องต้น
8	โครงการร่วม ด้วยช่วยกัน สร้างสรรค์ โรงเรียน	หลักการมี ส่วนร่วม	1. การสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย 2. การสร้างความเข้าใจและสร้างความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน 3. การทอดผ้าป่าการศึกษาเพื่อพัฒนาโรงเรียน 4. การเชิญภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นวิทยากรให้ความรู้กับนักเรียน 5. โรงเรียนให้บริการชุมชนในการใช้สถานที่จัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานมงคลสมรส งานบวชเป็นต้น 6. โรงเรียนมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการในการจัดงานของชุมชน เช่น งานนมัสการหลวงพ่อบ้าน งานประเพณีลอยกระทง งานประเพณีสงกรานต์ เป็นต้น
9	โครงการพัฒนา ห้องเรียน คุณภาพ	หลักความ รับผิดชอบ	1. การสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาห้องเรียนคุณภาพ 2. แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักเกณฑ์ห้องเรียนคุณภาพ 3. แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อประเมินห้องเรียนคุณภาพเดือนละ 1 ครั้ง 4. มอบเกียรติบัตรเพื่อยกย่องชมเชยครูผู้สอนที่ผ่านการประเมินห้องเรียนคุณภาพ
10	โครงการวิจัย ในชั้นเรียน	หลักความ รับผิดชอบ	1. การสร้างความเข้าใจร่วมกันของผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากรเกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียน 2. การจัดอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียน 3. การมอบหมายให้ครูผู้สอนทุกคนทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง 4. ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนนำผลการวิจัยในชั้นเรียนไปพัฒนาจัดทำผลงานทางวิชาการเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะ

หลังจากนั้นได้แจ้งโครงการ กิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติในการวิจัยครั้งนี้ให้กับ ผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครู บุคลากร และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับทราบ ในระหว่างวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2552 ผู้วิจัยร่วมกับผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้สัมภาษณ์และสังเกต ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อบันทึกผล ความก้าวหน้าและปัญหา อุปสรรคที่พบในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 แล้วประชุมสรุปผลการดำเนินการเพื่อปรับแผน การพัฒนารูปแบบในรอบต่อไป

การดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 รอบที่ 2

ในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2552 รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน และกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันสนทนากลุ่ม เพื่อร่วมกันสรุปและรับฟังรายงานผล ความก้าวหน้า พร้อมกับปรับปรุงแผนให้มีความเหมาะสม จนทุกฝ่ายพอใจกับการปรับใหม่นั้นถือว่าการปรับ รูปแบบครั้งที่ 1 หลังจากนั้นในวันที่ 14 สิงหาคม พ.ศ. 2552 ผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลหลักได้นำ รูปแบบที่ได้รับการปรับปรุงแจ้งให้ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู บุคลากรและกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานได้รับทราบ และดำเนินการ พร้อมกับการสังเกตผลที่เกิดขึ้นซ้ำอีก ในวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2552 ผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลหลักได้ทำการสังเกตและสัมภาษณ์ครูผู้สอนและ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอีกครั้งหนึ่ง เพื่อสอบถามความเป็นไปของการใช้รูปแบบ และความก้าวหน้าของผลที่เกิดขึ้น

การดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 รอบที่ 3

ในวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2552 ถึงวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 รองผู้อำนวยการ โรงเรียน ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมกันสนทนากลุ่มอีกครั้งหนึ่ง เพื่อร่วมกันสรุปและรับฟังผลความก้าวหน้าโดยรวม และประเด็นปัญหาที่พบ โดยผู้วิจัยได้ รายงานผลให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักได้ทราบ เพื่อร่วมยินดีด้วยกัน ส่วนข้อบกพร่องหรือปัญหาที่พบ ได้มีการปรับเพิ่มรูปแบบใหม่อีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งที่ 2 แล้วนำผลสรุปในรอบที่ 2 แจ้งให้ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้ทราบและนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยการคงสภาพ รักษาสิ่งที่ดีได้ปฏิบัติมาแล้วไว้โดยทิ้งระยะเวลาในการนำไปปฏิบัติต่อเนื่องอีกตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2552 และในวันที่ 27 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 ผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้สังเกต และสัมภาษณ์ ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอีกครั้งหนึ่ง เป็นครั้งที่ 3 เพื่อ เก็บรวบรวมข้อมูลและสังเกตผลความก้าวหน้าที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ กัน จนเห็นว่าครูผู้สอนและกรรมการ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถแสดงออกตามตัวชี้วัดในการพัฒนารูปแบบการบริหารตาม
หลักธรรมาภิบาลที่ได้กำหนดไว้และสามารถแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่พบในระหว่าง
การดำเนินการในรอบที่ผ่านมา

สรุปผลการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2

ในวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2552 รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน และกรรมการ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันสรุปผลการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถาม
แล้วนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์เป้าหมายที่กำหนดไว้

ในภาพรวมการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ใช้เวลาส่วนใหญ่ดำเนินการในรูปแบบการวิจัย
เชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ของผู้อำนวยการ
สถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ควบคู่กับการใช้วงจรการวิจัยเชิง
ปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Action Research Spiral) ตามแนวคิดของ เค็มมิสและแม็คแท็กการ์ด
(Kemmis & McTaggart, 1988) จนทำให้เกิดการพัฒนาขึ้น รวมระยะเวลาในการร่วมกันพัฒนา
รูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (สุกพิพัฒน์รังสรรค์)
รวมทั้งสิ้นเป็นระยะเวลา 3 เดือน

การประชาสัมพันธ์เพื่อรับรองรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2

ในวันที่ 11 ธันวาคม พ.ศ. 2552 ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 ที่ได้รับการรับรองแล้วมาจัดทำประชาพิจารณ์โดยมี
ผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ทั้งสิ้น 64 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอน และ
กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนที่จัดการศึกษาในช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 โดยใช้สถานที่ที่ห้องประชุมชั้น 1 อาคาร 50 ปี สยามกมลการ
ของโรงเรียนอนุบาลชุมชนบางบ่อ (สุกพิพัฒน์รังสรรค์) ในเวลา 9 ถึง 12 นาฬิกา

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว และวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วมาบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูล และ
บันทึกในแผ่นแม่เหล็ก เพื่อดำเนินการประเมินผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป
และนำไปคำนวณค่าสถิติต่าง ๆ

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. แปลความหมายข้อมูลจากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) โดยใช้เกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว, 2535, หน้า 22-24)

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	หมายถึง ระดับการปฏิบัติหรือระดับความสำเร็จ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	หมายถึง ระดับการปฏิบัติหรือระดับความสำเร็จ มาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	หมายถึง ระดับการปฏิบัติหรือระดับความสำเร็จ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	หมายถึง ระดับการปฏิบัติหรือระดับความสำเร็จ น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	หมายถึง ระดับการปฏิบัติหรือระดับความสำเร็จ น้อยที่สุด

การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูลในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัย เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ (Credibility) ของผลการวิจัย ซึ่งผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล (Validity) โดยผู้วิจัยทำการตรวจสอบด้วยการนำเทปบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดมาถอดข้อความคำ ในการสัมภาษณ์ทุกคำพูด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเพื่อจัดกลุ่มข้อความ ส่วนในสนามศึกษาผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสังเกต แล้วบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด โดยการนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อความจากการเปิดเทปฟังซ้ำ ๆ ในส่วนที่ไม่เข้าใจนำกลับไปสังเกตและทำการสัมภาษณ์เพิ่มเติม เพื่อเป็นการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลอีกครั้งหนึ่ง

2. ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า โดยใช้วิธีการตรวจสอบด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลเดียวกันจากหลายวิธีโดยเริ่มเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม แล้วนำมาบันทึก รวมทั้งพิจารณาการกระทำทาง พฤติกรรม บรรยากาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูลหลักและสมาชิกที่ทำกิจกรรมกลุ่ม เพื่อนำมาประกอบการแปลความหมายร่วมกับผลการถอดเทป และการบันทึกภาคสนามในหลาย ๆ วิธี และมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูลโดยวิธีการตรวจสอบจากสมาชิก (Member Check) โดยนำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลหลักอ่าน หรือกลับไปถามซ้ำอีกครั้ง (Reflecting) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สอดคล้องความเป็นจริงตามประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลมากที่สุด นอกจากนี้ยังใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ได้แก่ การสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลายกลุ่มและมีการสังเกตพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในเวลาหรือสถานที่ที่ต่างกัน

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สำหรับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยไม่สามารถแยกออกจากกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเริ่มวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่แรกเข้าสนามศึกษาและทำการวิเคราะห์ข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการรวบรวมข้อมูลย้อนกลับ ไปกลับมาหลาย ๆ เทียบจนกระทั่งได้ข้อมูลอิ่มตัว แล้วจึงสรุปประเด็นที่ค้นพบโดยมีกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ข้อมูลรายวันที่ผู้วิจัยเก็บมาจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การจดบันทึก ทำดัชนีข้อมูลแล้วนำมาจัดหมวดหมู่ เพื่อได้ทราบว่าได้ข้อมูลอะไรมาบ้าง ครบถ้วนหรือไม่ จะต้องเก็บข้อมูลอะไรเพิ่มเติม

1.2 ข้อมูลรายสัปดาห์นำมาจัดหมวดหมู่พร้อมทำการตรวจสอบในแต่ละประเด็นว่าเพียงพอหรือไม่

1.3 การวิเคราะห์ภาพรวม เพื่อหาข้อสรุปชั่วคราว ตรวจสอบแล้วสร้างข้อสรุปและทำการพิสูจน์ข้อสรุปพร้อมทั้งแปลความหมายของข้อค้นพบและตรวจสอบว่าข้อสรุปนั้นมีความน่าเชื่อถือเพียงใด

2. การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์แนวคิดพื้นฐานของผู้เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 โดยวิเคราะห์ถึงค่านิยม ความเชื่อ ประสพการณ์ ความรู้ความสามารถที่สามารถเรียนรู้ได้ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในอนาคต

2.2 การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานการมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 โดยจำแนกเนื้อหา ดังต่อไปนี้ การมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล การมีส่วนร่วมในการสังเกตติดตามและประเมินผลการพัฒนารูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล และการมีส่วนร่วมในการสรุปรับรองรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล